Keskkonnaministri käskkirja „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2022-2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamiseks (SEME3)“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohane käskkiri kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS*) § 10 lõike 2 alusel.

Käskkirjaga reguleeritakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi rakenduskava) poliitikaeesmärgi „Rohelisem Eesti“, erieesmärgi „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ toetuse andmise tingimusi meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamiseks.

Eelnõu ei ole oma sisult uudne, vaid sellega jätkatakse Euroopa Liidu struktuuritoetuste perioodi 2014–2020 meetme tegevuses 8.2.1 kasutatud toetuse andmist. Sellel perioodil oli käimas kaks projekti, lühendina SEME1 ja SEME2. See projekt on kolmas, kasutusel ka lühendina SEME3. Jätkuvalt on oluline arendada kliimamuutustest põhjustatud hädaolukordade ennetamiseks varajase hoiatamise toimimist ning tagada meteoroloogilise ja hüdroloogilise seire kestlikkus.

Eelnõu ja selle seletuskirja koostasid Keskkonnaministeeriumi seirearengu nõunik Reet Talkop (e-post reet.talkop@envir.ee, tel 626 2975); Keskkonnaministeeriumi eelarve- ja strateegiaosakonna peaspetsialist Eerika Purgel (e-post: eerika.purgel@envir.ee, tel: 626 0709); õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post: rene.lauk@envir.ee, tel: 626 2948) ja SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse riskiosakonna jurist Jaanika Vilde (e-post: jaanika.vilde@kik.ee, tel: 627 4117). Riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Keeletoimetaja oli Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast punktist, millega reguleeritakse toetuse andmist meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamise elluviimiseks. Esimese punktiga kinnitatakse toetuse andmise tingimused ja kord (lisa 1), teise punktiga kinnitatakse tegevuskava ja eelarve aastateks 2022–2029 (lisa 2) ja kolmanda punktiga volitatakse Keskkonnaagentuur (edaspidi KAUR) projekti elluviijaks, kes täidab rahvusliku meteoroloogiateenistuse rolli nii riigisiseselt kui ka rahvusvahelistes organisatsioonides. Neljanda punktiga reguleeritakse käskkirja jõustumise tähtaeg.

Käskkirja punktiga 1 kehtestatakse toetuse andmise tingimused (lisa 1).
Käskkirja lisa 1 punktiga 1 sätestatakse reguleeritav valdkond, mille raames toetust antakse. Toetust antakse meteoroloogia, keskkonna- ja hüdroloogilise seire võrgustiku ning ilmaradarite võrgustiku arendamiseks ja ajakohastamiseks. Meteoroloogiline ja hüdroloogiline info on vajalik huvigruppidele ja ametiasutustele. Operatiivne keskkonnainfo on eluliselt tähtis nii hädaolukordadest teavitamiseks, meetmete kasutuselevõtuks kui ka päästetegevuste planeerimiseks ja elluviimiseks. Näiteks kasutavad informatsiooni pääste- ja jõustruktuurid, ohuolukorra piirkonna elanikud, ettevõtjad (põllumehed jne).

Meteoroloogilise ja hüdroloogilise seirevõrgu (edaspidi seirevõrk) toimimine peab tagama ilma- ja keskkonnaandmed igapäevaseks operatiivtööks, sh varajaste hoiatuste teenuseks,

millega tagatakse ilmastikust tingitud hädaolukorras Eesti elanikkonna turvalisus ja tervise kaitse. Lisaks ajakohasele seirevõrgule ei tohi unustada keskkonnaandmete ja ilmaandmete kogumist, analüüsimist, prognoose ning nende tegevuste toimimiseks vajalikku taristut ja arendustööd. Oluline on kodanike kaasamine ja teavitamine, et keskkonnainfo ja hoiatused jõuaks kõigi kodanikeni muutmaks nende käitumist oma vara ja tervise või elurikkuse kaitseks. Sõltumatu ja usaldusväärne keskkonnainfo, ilmaprognoos ja -hoiatused on iga iseseisva riigi üks tunnustest.

KAURi prognoosid ning hoiatused ohtlikest ilmasituatsioonidest on riigile sisendiks pääste- ja jõustruktuuridele hädaolukorras tegutsemiseks ning elanike tervise ja vara kaitseks. KAUR peab tagama, et kogutavad keskkonnaandmed ja hüdrometeoroloogilised andmed on rahvusvaheliselt võrreldavad ning annavad täpse sisendi analüüsidesse ja prognoosmudelitesse. Hüdrometeoroloogilise seire puudumisel jääks Eesti rahvusvahelisest andmevahetusest välja ja riigi kohta andmed puuduksid. Eesti asub vaatamata väiksusele klimaatiliselt eripärases kohas, kus kohtuvad idapoolt mandriline ning läänest mereline kliima, seega on meie andmed rahvusvaheliselt olulised. Hüdrometeoroloogiline seire on aastate jooksul arenenud käsimõõteriistadest (nt elavhõbedatermomeeter) suures osas automatiseeritud reaalajas andmeid edastavaks keskuseks, mille seirevõrk on üles ehitatud rahvusvahelisi nõudeid ja võrreldavust arvestades. Areng on jätkuv ning tehnoloogia vajab pidevat uuendamist. Hüdrometeoroloogilise seirevõrgu automatiseerimisega alustati aastal 2000 ning 20 aastaga on jõutud sinnamaale, kus esimesena moderniseeritud jaamade seadmed on tehnoloogiliselt vananenud. Järjest arenev tehnoloogia ja uued mõõteseadmed võimaldavad automaatsemalt ja järjepidevamalt täpsemaid mõõteandmeid. Oluline on teha arenguhüpe keskkonnaandmete jagamises, andmehõives ja halduses ning prognooside edastamises meie kodanikele. Seire peab olema efektiivne, jätkusuutlik ja mõjus, st selle tulemused peavad jõudma otsustusprotsessidesse ja aitama kodanikel teha otsuseid nende vara, elu ja elurikkuse kaitseks. Meede toetab otseselt selle eesmärgi täitmist.

Käskkirja lisa 1 punktiga 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärgid. Toetuse andmise eesmärk on kliimamuutustega kohanemine, katastroofiriski ennetamine.

Toetuse andmise tingimuste koostamisel on rakendatud Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seirekomisjoni kinnitatud valikukriteeriume ning tehtud asjakohased analüüsid.
Toetatavad tegevused on vastavuses perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud vastavus- ja valikukriteeriumidega.

Projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele
Kriteeriumi täitmiseks on toetatavad tegevused sätestatud selliselt, et need panustavad otseselt meetme eesmärkide täitmisse. Abikõlblikud kulud on piiratud nõudega, et juhul kui projekti raames tehakse kulusid, mis ei ole rakenduskavas seatud eesmärgi saavutamiseks vajalikud, ei loeta neid kulusid abikõlblikuks. Projekti tulemuste kestlikkus on tagatud, kuna projekti abil soetatav vara hakkab kuuluma riigile ning selle säilimise ja hooldamise eest vastutab riik ning tagab kulude katmise riigieelarvest. Projekt panustab otseselt rakenduskava väljund- ja tulemusnäitajasse.

Projekti põhjendatus
Kliimamuutustest põhjustatud hädaolukordade ennetamiseks tuleb arendada varajase hoiatamise toimimist ning tagada meteoroloogilise ja hüdroloogilise seire kestlikkus. KAURi ülesanne on tagada kvaliteetne ja katkestusteta toimiv teenus. Teenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded on kinnitatud keskkonnaministri 20.10.2017 käskkirjaga nr 1-2/17/1045

„Hüdroloogilise-, meteoroloogilise- ja õhuseire ning kiirgusohutuse varajase hoiatamise ja toimepidevuse nõuded“. Üha arenenumate prognoosimudelite jaoks on vaja koguda järjest enam meteoroloogilise ja hüdroloogilise seire lähteandmeid, mis oleks käsitööna igandlik, aja- ja töömahukas ning ei võimaldaks reaalajas andmeedastust. Seetõttu on oluline uuendada hüdrometeoroloogiajaamade sisseseadet ja suurendada nende automaatsust. Hoides hüdrometeoroloogiajaamade võrku tänapäevasel tasemel, on võimalik tagada väiksemate kuludega pidev ja kvaliteetne andmeedastus ning elutähtsate teenuste toimepidevus, mis võimaldab hinnata hädaolukordade tekke tõenäosust ja tõsidust. Hüdrometeoroloogiajaamade tehnoloogia on tehniliselt toetatud ja töökindel maksimaalselt kümme aastat. Tavapärase tehnoloogilise arengu mõttes on ka tehnoloogia pärast seda aegunud, mõõtetäpsus ja -tundlikkus ei vasta ajas uuenenud nõuetele ning hoolduseks ja ülalpidamiseks ei pakuta vanade konfiguratsioonidega seadmetele tuge.

Kõrgendatud julgeolekusituatsioonis on iseseisval riigil oma usaldusväärsete hüdrometeoroloogiliste andmete olemasolu üks garantii julgeoleku tagamisse. Ebausaldusväärsete või puudulike hüdrometeoroloogiliste andmete korral on otsene oht kaitsekorraldusele (näiteks puudub kindlus transpordisektoris ilmast tulenevast ohutuks väljasaatmiseks).

Kliimamuutustega seotud meteoroloogiliste ja hüdroloogiliste näitajate seire arendamine, sh kaugseire arendamine ja hüdrometeoroloogiajaamade automatiseerimine, võimaldab regionaalsete kliimastsenaariumite analüüsi ning sellest tuleneva mõju hindamist looduskeskkonnale, sh elurikkuse seisundile ajas ja ruumis. Kliimamuutuste mõju elurikkusele annab teadmise muudatustest bioloogilises mitmekesisuses. Liigirikkuse säilimine ökosüsteemis on otsene inimese heaolu mõjutaja. Kliimat mõjutavad nii inim- kui loodus-tekkelised gaasid, mille siduja on maakasutus. See, kuidas kliima kui pikaajaline ilmade režiim muutunud on, saame teada kliima prognoosmudelite analüüsist, mille alusandmed tulevad hüdrometeoroloogilisest seirest. Kliimamuutuste jälgimine hüdroloogiliste ja meteoroloogiliste näitajate põhjal, nende prognoosimine ning maakasutuse, maakatte ja sealhulgas metsakatte hindamine on üks kliimateenuste väljundeid.

Hüdroloogilisest ja meteoroloogilisest seirest, sh kaugseirest ja radarivõrgust, pärinevad andmed annavad sisendit erinevatesse mudelitesse, analüüsidesse jm rakendustesse, mis võimaldavad seostada erinevaid keskkonnaandmeid, sh looduskeskkonna ja elurikkuse andmeid, kliimamuutustega ning teha otsuseid muutuste ennetamiseks ja kohanemiseks. Sellised rakendused vajavad tööks järjest põhjalikumaid, operatiivsemaid lähteandmeid, mille käsitsi kogumine on väga aja- ja töömahukas. Väljatöötatavad infotehnoloogilised lahendused aitavad eri valdkondade andmeid efektiivselt koguda, hallata ning ka avalikkusele jagada. Kõik see on vajalik otseselt kliimamuutustega kohanemiseks ja katastroofiriskide ennetamiseks.
Eespool toodud toetuse andmise vajadused ja tulemused selgitavad põhjust, miks sellise toetuse eraldamise järgi on vajadus.
Projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Nende sidusus eesmärkidega ning mõjusus on arusaadavad. Tegevuste ajakava on realistlik, arvestab mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust.

Projekti kuluefektiivsus
Projekti koostamisel on tõendatud projekti kulude vajalikkust ja mõistlikkust ning seda on analüüsitud projekti lülitamisel eelarvesse. Viimase nõude täitmist hinnatakse täiendavalt kulude abikõlblikkuse hindamisel. Lisaks on elluviija kirjeldanud oma võimekust püsikulude rahastamiseks – selle nõudega mõeldakse, kuidas projekti järel tagatakse toetuse abil rajatud/soetatud vara sihtotstarbeline kasutamine, säilimine ja uuendamine.

Toetuse taotleja/saaja suutlikkus projekti ellu viia
Elluviijaks on valdkonna eest seaduse alusel vastutav riigiasutus. Projekti järel tagab riik toetuse abil rajatud/soetatud vara sihtotstarbelise kasutamise, säilimise ja hooldamise.. Projekti sisulist poolt juhib projektijuht, kes korraldab ka projektiga seonduva asjaajamise.

Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega
Toetatav tegevus panustab Eesti 2035 sihti: „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond". Toetatavad tegevused aitavad kaasa erivajadustega inimeste ligipääsetavuse parandamisele infole ja füüsilisele keskkonnale ning panustavad „Eesti 2035" mõõdikutesse „Ligipääsetavuse näitaja", „Keskkonnatrendide indeks" ja „Eesti koht üleilmses säästva arengu eesmärkide indeksis". Info sihi ja näitaja kohta kantakse SFOSi.

Kliimamuutustega seotud meteoroloogiliste ja hüdroloogiliste näitajate seire arendamine ja hüdrometeoroloogiajaamade automatiseerimine võimaldab regionaalsete kliimastsenaariumite analüüsi ning sellest tuleneva mõju hindamist elurikkuse seisundile ajas ja ruumis. Kliimamuutuste mõju looduskeskkonnale ja sh elurikkusele annab teadmise muudatustest bioloogilises mitmekesisuses. Liigirikkuse säilimine ökosüsteemis, sh ökosüsteemide (mets, niidud, sood, veeökosüsteemid jne) teenuste (nt ümarpuit metsa ökosüsteemist) tark juhtimine, on otsene inimese heaolu mõjutaja. Kliimat mõjutavad nii inim- kui ka loodustekkelised gaasid, mille siduja on maakasutus. See, kuidas kliima kui pikaajalise ilma režiim muutunud on, saame teada kliima prognoosmudelite analüüsist, mille alusandmed tulevad hüdrometeoroloogilisest seirest. Kliimamuutuste jälgimine hüdroloogiliste ja meteoroloogiliste näitajate põhjal, nende prognoosimine ning maakasutuse, sealhulgas metsakatte hindamine on üks kliimateenuste väljundeid.

Hüdroloogilisest ja meteoroloogilisest seirest, sh kaugseirest ja radarivõrgust, pärinevad andmed annavad sisendit erinevatesse mudelitesse, analüüsidesse, prognoosidesse jm rakendustesse, mis võimaldavad seostada hüdroloogilised ja kliimaandmed muudest infosüsteemidest pärinevate andmetega, sh elurikkuse andmestikuga. Sellised rakendused vajavad tööks järjest põhjalikumaid, operatiivsemaid lähteandmeid, mille käsitsi kogumine on väga aja- ja töömahukas.
Radarivõrgu investeeringud võimaldavad tormide eest hoiatada, kaitstes seeläbi inimeste vara ja tervist või näiteks suvistel perioodidel planeerida paremini turismi, põllumajandusega seotud tegevusi.

Konkreetsete hüdrometeoroloogiajaamade korrastamise vajadus tuleb otsustada jooksvalt, sest jaamade olukord ajas muutub ning muutuvad ka tingimused, millega tuleb nende uuendamisel arvestada. Seetõttu on efektiivsuse huvides antud juhtrühmale õigus otsustada, millised jaamad ja millises mahus on vaja korrastada. Projekti elluviija esitab juhtrühmale analüüsi, kus tuuakse välja projekti eesmärkide saavutamiseks olulisema mõjuga seirejaamade korrastamiseks võimalikud tegevused, ning teeb juhtrühmale ettepaneku, millised jaamad ja millises mahus oleksid projekti raames teostatavad. Juhtrühm otsustab konsensuslikult, millised jaamad ja millises mahus uuendatakse, arvestades kuluefektiivsust ja abikõlblike kulude võimalikkust ning projekti eesmärke. Jaamade prioriteetsuse analüüsi aluseks on Keskkonnaagentuuri seirevõrgu arendamise kava. Kava lähtub jaamade soetusajast ja elueast ning kava uuendatakse igal aastal.

Toetuse eraldamine ei lähe vastuollu ELi Põhiõiguste harta nõuetega.

Käskkirja lisa punktiga 3 sätestatakse toetatavad tegevused.

Investeeringud meteoroloogia, keskkonna- ja hüdroloogilise seire võrgustiku ning ilmaradarite võrgustiku arendamiseks ja ajakohastamiseks. Selleks et vähendada negatiivset mõju tervisele ja elukvaliteedile, on vaja investeerida keskkonnaseiresüsteemidesse, nii kohapealsesse kui ka kaugseiresse, et koostada/tagada usaldusväärsed ilmaprognoosid ja varajased hoiatused ohtlike ilmastikunähtuste kohta, mis oleksid kõigile kodanikele võrdselt kättesaadavad. Ilmaprognooside ja hoiatuste aluseks on meteoroloogilise ja hüdroloogilise seire võrgustikust saadud andmed. Lisaks saab meteoroloogilisi ja hüdroloogilisi andmeid kasutada teadusuuringuteks ja muudeks uuteks digitaalteenusteks.

Projekti elluviimise käigus:

1) arendatakse hüdrometeoroloogiajaamade sisseseadet, taristut ja meteoroloogilist radarivõrku ning suurendatakse seiresüsteemide automaatiseeritust.

Eesti hüdrometeoroloogilises seirevõrgus on kokku 106 jaama (seisuga märts 2022). Seirevõrgu ülesehitusel ja arendamisel on lähtutud WMO (World Meteorological Organisation) ning WIS (WMO Information System) ja WIGOS (WMO Integrated Global Observation System) põhimõtetest, tehnilistest regulatsioonidest ja nõuetest. WMO regulatsioonide kohaselt on seireandmed tasuta ja piiranguteta kättesaadavad ning seirevõrgu ülesehitus, haldamine ja arendamine peavad tagama rahvusvaheliste nõuete täitmise integreeritud, koordineeritud ja kestlikul viisil.

Hüdromeetriavõrgus töötab 54 äravoolujaama jõgedel, seitse veetaseme jaama jõgedel ja järvedel-veehoidlal, 15 rannikumerejaama, üks soojaam (Tooma) ning tehakse Peipsi järvel akvatooriumi vaatlusi.

Meteoroloogilises seirevõrgus on 13 meteoroloogiajaama (MJ), üks aeroloogiajaam (AJ), üks järvejaam (JJ), üks soojaam (SJ), 22 rannikujaama (RJ), seitse sademete mõõtejaama (SMJ). Seirevõrgus tehakse sünoptilisi, klimatoloogilisi, aeroloogilisi ning aktinomeetrilisi vaatlusi. Jaamad jagunevad täisautomaatseteks, poolautomaatseteks ning manuaalseteks jaamadeks.

Vaatluste tegemisel tuginetakse WMO regulatsioonidele ja juhenditele, Euroopa Liidu direktiividele ning Eesti õigusaktidele. Seirevõrk peab tagama andmed igapäevaseks operatiivtööks, sh varajaste hoiatuste teenuseks, millega tagatakse ilmastikust tingitud hädaolukorras Eesti elanikkonna turvalisus ja tervise kaitse. Seirevõrgust laekuvate andmete põhjal koostatakse erinevaid arvutusi, analüüse ja ülevaateid, (ilma)prognoose ja (ilma)hoiatusi, andmeid kasutatakse ruumilise planeerimise ja taristu rajamiseks ning numbrilistes prognoosmudelites. Laekunud andmed on aluseks kliimateenusteks, sh ka tuleviku kliimamuutuste stsenaariumitele. Kõik meteoroloogilised ja hüdroloogilised andmed on defineeritud kui väärtuslikud andmed, st et kõikidele andmetele tagatakse ligipääs ja andmetel on mitmekülgne ning erinevatel tasanditel kasutatavus nii teadlastele, ettevõtjatele kui ka eraisikutele enda teenuste ülesehitamiseks.

Keskkonnaagentuuril on kaks meteoroloogilist C-riba radarit, mis lähenevad oma eluea (15 aastat) lõpule. Harku aeroloogiajaamas asuv radar on 2021. a novembri seisuga 12 aastat vana ja Sürgavere 13 aastat vana.

Radarite vananedes kulutused neile järjest kasvavad, katkestused sagenevad ja andmete kvaliteet väheneb. Viimase kuue aasta kulutused praegustele radaritele on olnud *ca* 700 000 eurot, eeldatavalt kulutuste tempo kasvab, kuna radarite eluea lõpp on lähedal.

Keskkonnaagentuur on koostanud seirevõrgu arendamise kava aastani 2028. Kavas nähakse ette investeeringud seirevõrgu arendamiseks ja jätkusuutlikuks toimimiseks. Kuni aastani 2030 on investeeringute koguvajadus 17 mln eurot. Lähiaastate investeeringuvajadus (2023–2026) võrgu uuendamiseks on 6,54 mln eurot. Lähiaastate vajadused kaetakse suuresti kõnealuse projekti vahenditest. Edaspidisteks investeeringuteks seirevõrku taotletakse raha riigieelarvest, sest tegemist on eluliselt tähtsate teenuste toimimiseks vajalike süsteemidega.

Tagamaks vajalikke ilmaandmeid, mis on aluseks hoiatustele ja prognoosidele, tuleb arendada edasi seirevõrku, sh meteoroloogilist radarivõrku. Lähiaastatel tuleb üle minna üle uut tüüpi radaritele (solid-state-tehnoloogial põhinevate X-riba radarid või uuem tehnoloogia), mis on

modulaarse ehitusega, väiksemad, odavad soetada ja ülal pidada. Uuele radarisüsteemile üleminek toimub järk-järgult. Esimene eesmärk on soetada vähemalt 2 radarit ning täita hetkel kõige madalama hoiatuskvaliteediga alad (näiteks Läänemaa ja saarte piirkond). Pikemaajalisem eesmärk (2030) on suurendada radariandmetega kaetus seniselt 25%-lt 90%-le. Radarivõrgu arendamisega luuakse eeldused täpseteks ja asukohapõhisteks sademekaartideks ning tekivad võimalused uuteks rakendusteks terve riigi kohta.
Ülejäänud seirevõrgus vajab arendamist hüdromeetriajaamade võrgustik, et tagada laiaulatuslikku ja operatiivset infot veekogudel toimuvast. Sisseseadet uuendatakse vähemalt 15 meteoroloogiajaamas, et tagada operatiivne ja automaatne andmete hõive ja süsteemidesse edastus.
Tegevuse eeldatav maksumus: 4 097 976 eurot (sh käibemaks)

2) Uuendatakse Harku aeroloogiajaama tehnoloogilist hoonet ja Kabli keskkonnaseirejaama taristut.
Meteoroloogiliste vaatlustega alustati Harku aeroloogiajaamas 1. mail 1980. aastal. Jaama territooriumil on:

- meteoroloogiaväljak, meteoroloogiliste satelliitandmete vastuvõtu antenn ja meteoroloogiline radar;
- raadiosondeerimisjaam koos vesinikuhoidlaga;
- Keskkonnaagentuuri ilmavaldkonda tutvustav püsiekspositsioon ja vajalikud tööruumid.

Aeroloogiajaama hoone osaline rekonstrueerimine on ette nähtud Riigi Kinnisvara ASi eelarvest. Kehtestatava toetusega on planeeritud rekonstrueerida seirevõrgu toimimisega seotud ruume (seadmete ja masinate hoiustamise ruumid, kalibreerimislabor jne). Hoone ülejäänud osa rekonstrueeritakse RKASi eelarvest aastatel 2023 ja 2024. Hoone rekonstrueerimise eesmärk on konsolideerida tugiteenuste ja teatud osa sisuinimeste töö ühte hoonesse ja tagada töötajatele kvaliteetne ja nõuetele vastav töökeskkond. Uude Keskkonnaministeeriumi valitsemisala hoonesse neid töökohti juurde ei planeerita. Püsiekspositsioon on olnud aastaid muutumatul kujul, kuid külastajate hulgas populaarne. Aastas külastab jaama keskmiselt 600-800 inimest. Renoveerimistööde käigus on plaanis püsiekspositsiooni ala laiendada, mis võimaldab esitleda kliimamuutuseid käsitlevat materjali ning lisada interaktiivseid lahendusi.

Kabli linnujaam loodi 1969. aastal, kui käivitus Läänemere lindude uurimise programm. Kabli linnujaam on üheks osaks rahvusvahelisest linnujaamade võrgustikust. Kablis rõngastatud lindudest on laekunud tuhandeid taasleide nii Eestis kui ka mujal rõngastatud lindude kohta. Palju taasleide tuleb teistest Läänemere ümbruse linnujaamadest, mis võimaldab arvutada lindude rändekiirust ja koostöös teiste linnujaamadega jälgida rännet ajas ja ruumis. Sarnaseid linnujaamasid leidub mitmel pool lähiriikides.
Linde loetakse headeks indikaatorliikideks, kes annavad kiirelt ja odavalt informatsiooni keskkonnaseisundi muutuste kohta. Kablis kogutud andmestiku teeb seire seisukohalt väärtuslikuks pikk andmerida. Näiteks on viimase veerandsaja aasta jooksul vähenenud tugevalt musttihase rändeaegne arvukus, see lind vajab pesitsemiseks vanu okasmetsi. Rände seire annab infot ka kliimamuutuste mõju kohta ning võimaldab jälgida uute või haruldaste linnuliikide levila laiendamist. Näiteks on senini lõunapoolse levikuga liik lääne-põialpoiss (*Regulus ignicapillus*), kes tabati esimest korda 2016. aastal, muutunud iga-aastaseks ja üha sagenevaks liigiks. Toetusega rekonstrueeritakse võrgu puitkonstruktsioonid (projekteerimine ja ehitamine), vahetatakse välja seireks vajalik püünisvõrk ning ehitatakse õuesõppe- ja seireplatvorm. Uus lahendus on vajalik lindude rõngastamiseks kohe püünise juures, tagades efektiivse töökorralduse ning luues õppetingimused, mis muuhulgas aitavad suurendada inimeste keskkonnateadlikkust. Õuesõppe- ja seireplatvormi ehitamisel järgitakse ehitistele kehtivaid puuetega inimeste erivajadustest tulenevad nõudeid.
Tegevuse eeldatav maksumus: 650 000 eurot (sisaldab käibemaksu)

3) Arendatakse keskkonnaseire andmete kogumise, haldamise ja avalikustamisega seotud infotehnoloogilisi süsteeme ja taristut.

Keskkonnaseisundit mõjutavate tegurite seireandmete hõivamiseks, haldamiseks ja andmete avalikustamiseks on vajalikud kvaliteetsed, mugavad ja toimivad IT-lahendused. Meetme kaudu arendatakse edasi riikliku keskkonnaseire infosüsteemi (KESE), et tagada automaatsed ja toimivad andmevahetused partnersüsteemidega. Lisaks luuakse efektiivsed ja nüüdisaegsed tööriistad andmetega töötamiseks. Oluline on teha arenguhüpe süsteemi kasutajamugavuses ning ajakohastada kasutajadisaini, et teave hõlpsasti kasutajateni jõuaks.

Ilmavaatluste seireandmete süsteem CLIDATA vajab samuti ajakohastatud arendusi, et tagada jätkusuutlikult ja efektiivselt vajalike andmete kogumine ja töötlus (kvaliteedikontroll, agregeeritud andmete arvutamine jms), mitmeotstarbeline analüüs (tuuleroosid, kliimanormid, indeksid, võrdlused jne) ja edastamine rahvusvahelistesse süsteemidesse (rahvusvaheline BUFR-andmeedastus) ja riigisisestele klientidele.

Keskkonnaseire andmete hõives ja andmete jagamises analüüside, prognooside, hoiatustena on ülimalt tähtis jätkata nüüdisaegsete keskkonnaseire andmete hõive ja -avalikustamiseks loodud kanalite (nt ILM+ ja loodusvaatluste (LVA) äpid) arendustega. ILM+ äpp valmis 2021. aastal ning LVA äpp 2022. aastal. ILM+ äppi kasutab 2022. a märtsi seisuga üle 37 000 kasutaja. KAURile on teada vajadus arendustegevusteks, kasutajamugavuse suurendamiseks ja ligipääsetavuse parandamiseks ning uudseteks teenusteks, et veelgi paremini anda hoiatusi ja prognoose merel, õhus ja maismaal seoses ohtlike ilmastikunähtustega. LVAd kasutatakse elusloodu seires ning kindlasti ei saa alahinnata nende tööriistade mõju kodanike keskkonnateadlikkuse kasvatamisel. Äppide edasisel arendamisel on oluline leida lahendused vaegnägijatele, hoida teenused ajakohased ning tagada kliendipõhine arendustöö. Eesmärk on tööde tulemusena suurendadaa kasutajate arvu ILM+ äpi puhul vähemalt 100 000 kasutajani ning LVA puhul vähemalt 40 000, kaasates vabatahtlikke vaatlejaid veelgi aktiivsemalt keskkonnaandmete hõivesse. Rakenduste laialdaseks kasutuselevõtuks ning vabatahtlike kaasamiseks elusloodu andmete kogumisse ja seiresse on vaja korraldada kampaaniaid ja ellu viia kommunikatsioonitegevusi.

Kodanike teadlikkuse kasvu, kasutajamugavuse ning kliendivaate aspektist tuleb viia lõpuni Keskkonnaportaali arendused. Eesmärk on tagada kodanikele kättesaadavad keskkonnaandmed (sh keskkonnaseire tulemused) ja selle väärindatud produktid (analüüsid, prognoosid) ühest digiaknast nii, et see on kodanikele lihtne, mugav ja maksimaalsete iseteeninduse võimalustega.

Paremaks elusloodu seire korralduseks on Keskkonnaagentuur 2021. aastal koostöös partneritega välja arendanud ulukite seires kasutava tehisintellektil põhineva pildituvastuse programmlahenduse. Praegu on käimas tehisintellekti lahenduse edasiarendamine (sh prototüübi arendamisel skoobist välja jäänud arendused ja treenimine jms) ja integreerimine ulukiseiresse, et anda kvaliteetsemaid hinnanguid Keskkonnaametile, kes teeb selle info põhjal otsuse küttimislimiitide kehtestamiseks. Kogu süsteem vajab edasiarendamist ja kaameratel põhineva süsteemi ülesehitamist. Eriti vajalik on uus süsteem kliimamuutuste kontekstis, kuna klassikalised seiresüsteemid enam ei anna vajalikku kvaliteeti lumevaesetel talvedel. Lisaks annab see olulist infot nende liikide kohta, keda eraldi ei seirata ning kelle arvukust hinnatakse valdavalt jahimeeste esitatavate vaatlusankeetide põhjal.
Talvede lumikatte olemasolu efektiivseks jälgimiseks arendatakse välja ka olemasolevate seirekaamerate automaatne pildituvastus. Tehisintellekt annab käsitööd tegemata tulemusena infot lumega kaetuse ulatuse kohta. Lumega kaetuse ulatus on oluline kliimamuutuste jälgimisel, st tegemist on olulise kliimateguriga, mida tulevikus määrame seirekaamerate ja tehisintellekti toel automaatselt ilma käsitööta.

Tegevuse eeldatav maksumus**:** 1 200 000 eurot (sisaldab käibemaksu).

Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt" põhimõtetega.
Euroopa Parlamendi 2021. aasta määruses 2019/2088 on sätestatud jätkusuutliku investeerimise põhimõte. Selle kohaselt on investeering jätkusuutlik vaid juhul, kui see „ei kahjusta oluliselt" (ingl k *do no significant harm* ehk DNSH) ühtegi nimetatud määruses sätestatud keskkonna eesmärki. Põhimõtet „ei kahjusta oluliselt" tuleb tõlgendada taksonoomiamääruse (EL) 2020/852 artikli 17 tähenduses. Selles artiklis on määratletud, mida tähendab „oluline kahju" taksonoomiamäärusega hõlmatud kuue keskkonnaeesmärgi saavutamisele.
Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüs tõi välja, et rakenduskavas planeeritud meede on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt" põhimõtetega. Toetatavad tegevused panustavad taksonoomiamääruse artiklis 9 nimetatud keskkonnaeesmärkidest kliimamuutustega kohanemisse. Toetatavad tegevused ei kahjusta oluliselt teiste keskkonnaeesmärkide saavutamist. Selleks on hinnatud teostavate tegevuste vastavust taksonoomiamääruse artiklis 17 toodud keskkonnaeesmärkide olulise kahju kirjelduse kontekstis järgmiselt:
1. Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet.
Ei kahjusta. Hüdrometeoroloogiajaamade sisseseade, taristu ja meteoroloogise radarivõrgu arendamine ja seiresüsteemide automaatiseerituse suurendamine ei põhjusta olulist kasvuhoonegaaside heidet. Uute süsteemide tootmine suurendab ajutiselt CO_2 heidet, kuid see on ajutine ning taristu tööshoidmine heiteid juurde ei tekita. Keskkonnaandmete vajalikkuse tagamise alternatiivid oleksid veelgi CO_2 mahukamad. Kohapealsete vaatluste ja süsteemide kalibreerimine suurendaks tänapäevase süsteemiga võrreldes veelgi rohkem transpordikulusid, mis tooks omakorda kaasa suurema kasvuhoonegaaside tekke. Lahendus on parim võimalik ning tegevus ei kahjusta oluliselt kliimamuutuste leevendamist. Jaamade tööshoidmiseks kasutatakse ka taastuvenergia lahendusi (päikesepaneele) seal, kus tehniliselt võimalik. Roheenergia suurem tootmine riigis aitaks jaamade igapäevaseks tööshoidmiseks ka kliimamuutusi leevendada.
Ka teised meetme raames planeeritavad tegevused ei too kaasa rohkem heiteid, mistõttu kliimamuutuste leevendamisele oluline kahjustav mõju puudub. Pigem aitavad meetmed kaasa inimese tervise ja vara kaitsele ning aitavad vältida tulevikus tekkivaid kulusid, sh ressursikasutust. Meetmest saadav ressursside kokkuhoid ja vara kaitse aitab pigem kliimamuutuste leevendamisele kaasa.
2. Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele.
Ei kahjusta. Hüdrometeoroloogiajaamade sisseseade, taristu ja meteoroloogise radarivõrgu arendamine ja seiresüsteemide automaatiseerituse suurendamine ei kahjusta kliimamuutustega kohenemist. Vastupidi, uuendatud süsteemid tagavad andmed, analüüsid ja prognoosid ning hoiatused kodanikele, ettevõtetele jne, mis kõik aitavad kaasa kliimamuutustega kohanemisele. Ohtlikud ilmanähtused on sagenenud, mida on seostatud otseselt kliimamuutustega. Seega täpsed, operatiivsed keskkonnaandmed, analüüsid, prognoosid ja hoiatused on vajalikud inimeste tervise, vara ja elurikkuse (sh ökosüsteemide poolt pakutavate hüvede) kaitseks.
3. Tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või mereala head keskkonnaseisundit.
Ei kahjusta. Meetme tegevuste elluviimine ei kahjusta kuidagi vee- ja mereressursside kestlikku kasutust. Pigem mõjub meetme elluviimine positiivselt mereliikluse korraldusele täpsemate ja paremate ilmaprognooside ja hoiatuste abil, mistõttu vähendatakse õnnetuste, sh keskkonnareostuste ohtu merealadel.

4. Tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel, või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda.
Ei kahjusta. Meede ei ole otseselt seotud ringmajandusega. Meetme tegevuste elluviimine ei kahjusta oluliselt ringmajanduse eesmärke, sh jäätmete vältimise ja jäätmete ringlussevõttu. Hüdrometeoroloogilise seirevõrgu investeeringute elluviimine pigem aitab hoida inimeste vara, mis tagab ressursside tõhusama kasutamise ja loodusvarade kokkuhoiu.
5. Tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse.
Ei kahjusta. Meede soodustab reostuse vältimist ja kontrolli. Meetme tegevuste elluviimine ei kahjusta saastuse vältimist ja tõrjet. Meetme tegevuste elluviimisega ei kaasne õhu, vee ega pinnase saastumist ega märkimisväärset saasteainete heitmist keskkonda.
6. Tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust.
Ei kahjusta. Meetme tegevuste elluviimine ei kahjusta oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ega taastamist. Tegevusel on otsene ja ka kaudne mõju ökosüsteemide seisundi parandamisele ja ökosüsteemi teenustele. Investeeringud seirevõrku, keskkonnaandmete haldus-ja teavitussüsteemide arendamisesse aitavad paremini planeerida maakasutust, elupaikade ja liikide kaitset ning kaasata aktiivselt kodanikke jätkusuutliku ja parema elukeskkonna saavutamisesse.
Eespool toodud analüüsi tulemusena kinnitatakse, et toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega.

Käskkirja alusel antav toetus ei ole riigiabi.
Tegemist on olemuselt mittemajandusliku tegevusega, kuna puudub tuluteenimise eesmärk. Tegemist on KAURi põhimääruselise ülesandega tulenevalt § 6 lõike 1 punktist 1 koostada meteoroloogilisi ja hüdroloogilisi prognoose ning hoiatusi, edastada tormi- ja ohtlike ilmastikunähtuste hoiatusi riigiasutustele ning rahvusvahelistele organisatsioonidele koostöölepete ja kehtivate õigusaktide kohaselt ja punktist 10 tagada seirevõrkude toimimine ning seirejaamade, -vahendite ja -seadmete pidamine ning uuendamine. Toetatavad tegevused ei toimu konkurentsile avatud turul ning nende abil või kaudu ei toimu kaupade või teenuste pakkumist turul. Euroopa Komisjoni riigiabi mõiste teatise (2016/C 262/01; ELT C 262, 19.7.2016, lk 1–50) punktide 2.1 ja 2.2 kohaselt ei ole sellisel juhul tegemist riigiabiga.

Käskkirja lisa 1 punktiga 4 sätestatakse toetatavate tegevuste elluviimisega saavutatav tulemus. Meetme tegevuste tulemusena on arendatud meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemid, mis panustavad rakenduskava väljund- ja tulemusnäitajasse.
Kasu saava elanikkonna leidmiseks mõõdetakse piirkonnas asuvate elanike arvu. Näiteks kui soetatakse ilmaradar, millest saavad kasu Saaremaa ja Hiiumaa elanikkond, siis ongi kasu saav elanikkond selle terve piirkonna inimeste arv. Radari tulemusena on võimalik piirkonnas anda kiireid hoiatusi ja prognoose. Eriti ohtlike ilmastikunähtuste (vihm, rahe, kiiresti tekkivad äikesetormid) jaoks on just vajalik radarivõrgu uuendamine. Radarite andmeid saab ILM+ äpist reaalajas ka jälgida, et kodanikud saaksid teha ennetavaid tegevusi tervise-ja varakahjude ärahoidmiseks. Kokkuvõttes: mõõdame tegevuste kaupa kasu saavate inimeste arvu. Elanike arvu aluseks võetakse riiklik statistika (Statistikaameti andmed).

Käskkirja lisa punktiga 5 sätestatakse projekti elluviimise korraldajad. Rakendusasutus on Keskkonnaministeerium ja rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus. Meetme tegevuste elluviijaks on Keskkonnaagentuur, kes on volitatud tegevuste elluviijaks

täidesaatva riigivõimu asutusena struktuuritoetuse seaduse § 16 lõike 4 järgi. Põhimääruse kohaselt on KAURi üks põhiülesandeid planeerida, korraldada ja teostada meteoroloogilist ja hüdroloogilist seiret, sealhulgas hallata ja uuendada riiklikku hüdrometeoroloogiajaamade seirevõrku. KAUR töötleb ja analüüsib seireandmeid ning peab vastavaid andmekogusid. Samuti koostab KAUR ilmaprognoose ja varajasi hoiatusi. Lähtuvalt asutuse põhitegevustest on KAURil kompetents projekti tegevuste elluviimiseks. Eestis ei ole peale KAURi rahvusvaheliste nõuetega võrreldaval tasemel hüdrometeoroloogilise seire ning operatiivse ilmaprognoosi ja hoiatuste pakkujat.

Käskkirja lisa 1 punktiga 6 sätestatakse projekti juhtrühma töö korraldamise detailid.

Käskkirja lisa 1 punktiga 7 sätestatakse abikõlblikkuse periood. Tegevuste abikõlblikkuse periood algab 1. jaanuaril 2022 ning lõppeb hiljemalt 2029. aasta 31. detsembril.

Käskkirja lisa 1 punktiga 8 sätestatakse tegevuste eelarve ja ajakava. Aastate 2022–2029 tegevuskava ja eelarve on toodud käskkirja lisas 2. Tegevuste edasise käigushoidmise kulud kaetakse KAURi eelarvest. Tegevuste maksumuse hindamisel on arvestatud toodete ja teenuste hindadega 2022. aasta seisuga. Projekti tegevuste tulemus on positiivne mõju inimelude ohutuse tagamisele, varaliste kahjude ennetamisele ning turvalise transpordi valdkonnas liikluse kindlustamisele.
Projekti tegevuste iga-aastase detailse eelarve lisas 2 toodud eelarve piires ning iga-aastase detailse tegevuskava kinnitab projekti juhtrühm eelneva aasta 15. detsembriks. Käskkirja kehtestamisel 90 kalendripäeva jooksul. Projekti detailne aastaeelarve ja tegevuskava kirjeldavad projekti tegevuste lõikes konkreetseks aastaks planeeritud toiminguid ning eelarvet hangete detailsuses ning kuu täpsusega.

Käskkirja lisa 1 punktiga 9 sätestatakse kulude abikõlblikkus. Abikõlblikud on projekti kulud, mis tehakse toetatava tegevuse elluviimisel ja meetme ning projekti eesmärkide saavutamiseks. Tegevuse elluviimiseks on abikõlblikud mh keskkonnaseirejaama ja hüdrometeoroloogiajaama ümberehituse või rajamisega seotud kulud ja elektriühenduste liitumistasud; mõõtevahendite soetamise ja paigaldamise ning seadmete kasutamisega seotud väljaõppe kulud; omanikujärelevalve kulud; tehnilise- või finantsekspertiisi kulud; infotehnoloogiliste süsteemide ja taristuga seotud arendustööde kulud; arvutite/seadmete ja riist- ja tarkvara ostmise kulud, mis on otseselt seotud korrastatud jaamade tööga; juhendmaterjalide koostamise kulud, käibemaks juhul, kui Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 69 lõike 3 punkti c kohaselt ei ole käibemaks käibemaksuseaduse alusel tagasi saadav.
Abikõlblikud kulud hõlmavad tegelike kulude alusel hüvitatavaid otseseid personalikulusid. Projekti toetatavate tegevuse elluviimisega seotud teavitustegevused on abikõlblikud. Abikõlblikud on otsesed personalikulud ja kaudsed kulud (15% arvestatuna otsestest abikõlblikest personalikuludest) ning projekti ülejäänud abikõlblikud kulud.
Kaudsed kulud on projekti administreerimisega seotud töötajate (nt raamatupidaja) kulud, sh personalikulud ja projekti üldkulud. Projektiga seotud transpordikulud teeb toetuse saaja vastavalt asutusesisestele reeglitele projektiga seotud tööülesannete täitmiseks ja on abikõlblikud.
Kaudseid kulusid tegelike kuludega (kuludokumentidega) ei tõendata, nt raamatupidaja ei pea täitma tööajatabelit. Ühtse määrana saadud toetuse kasutamist ei kontrollita ega auditeerita, toetuse saaja ei pea kulusid projekti raamatupidamisarvestuses eristama ega dokumente säilitama.

Käskkirja lisa 1 punktiga 10 sätestatakse toetuse maksmise tingimused ja kord.
Maksetaotluseks nimetatakse käskkirjas E-toetuses kulusid tõendavate dokumentide esitamist.

Käskkirja lisa 1 punktis 11 tuuakse välja toetuse saaja olulisemad kohustused, kuna toetatava tegevuste elluviijale kohalduvad toetuse saaja kohustused.
Toetatav tegevus ei hõlmab taristut, mis vastab kliimakindluse tehniliste suuniste selgitusele: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52021XC0916(03). Juhul, kui projekti elluviimise käigus olukord muutub ja lisandub objekte, mille puhul tuleb kliimakindlust tagada, siis seda ka tehakse. Korrastatud taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tuleb tagada kliimakindlus. Kliimakindlus tagatakse üldiselt juba projekteerimise käigus ning üldjuhul projekteerija arvestab ka tuleviku kliimatrendidega ehitusprojekti koostamisel. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimaneutraalsuse eesmärgiga. Elluviija peab esitama rakendusüksusele info planeeritud ja elluviidud hangete kohta ning maksete infot. Elluviija peab tagama projekti väljundite ja tulemuse säilimise ning sihipärase kasutamise pärast projekti lõppmakse tegemist viie aasta jooksul.

Toetatavate tegevuste elluviimisel tuleb järgida kehtivaid nõudeid erivajadusega inimestele ligipääsetavuse tagamisel ehitistele ja digikeskkonnale. Veebilehe ja mobiilirakenduse parandamisel tuleb püüda tagada, et need oleksid kasutatavad inimeste erivajadustest lähtuvalt ning ka väiksemate internetikiiruste juures. Projekti elluviimise käigus arendatavad ehitised ja taristud (nt õuesõppe-ja seireplatvorm) projekteerimisel ja ehitamisel peab järgima ehitusseadustiku § 11 lõike 4 alusel kehtestatud nõudeid ehitisele, mis tulenevad puuetega inimeste erivajadustest.

Käskkirja lisa 1 punktiga 12 sätestatakse hangete läbiviimisel rakendusüksuse kaasamise võimalused ja kohustused.

Käskkirja lisa 1 punktiga 13 sätestatakse tegevuste elluviimise seire korraldus. Korra sätestamise eesmärk on anda tegevuse elluviijale ülevaade, millist informatsiooni ta projekti elluviimisega seonduvalt peab koguma ning esitama. Käskkirjaga sätestatakse tegevuse elluviijale kohustus esitada projekti vahearuanded ning lõpparuanne, fikseerides aruandlusperioodi ning aruannetes sisalduva miinimuminformatsiooni. Aruannete eesmärk on regulaarselt seirata projekti edenemist, eesmärkide poole liikumist ning tulemuste saavutamist, samuti avastada võimalikke probleeme elluviimisel. Projektide vahe- ja lõpparuanded on sisendiks ka rakenduskava seirearuande koostamisel ning ülevaadete esitamisel kogu rakenduskava tulemuste saavutamisest.

Käskkirja lisa 1 punktiga 14 sätestatakse finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord.

Käskkirja punktiga 2 kinnitatakse *m*eteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamiseks 2022–2029 tegevuskava ja eelarve (lisa 2).

Käskkirja lisaga 2 tuuakse välja projekti planeeritud eelarve rahastajate kaupa koos tegevuste ja näitaja kajastamisega.
Tegevust toetatakse meetmest „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“ ning rahastatud tegevuste detailne jagunemine on lisatud allpool tabelina.

Rahastatavad tegevused	ELi toetuse eelarve (euro)	ELi toetuse osakaal	Riiklik kaas-finantseering (euro)	Oma-finantseering (euro)	Kogu-maksumus (euro)
Kombineeritud sadeveesüsteemid, sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamine; mitteheas seisundis veekogumite tervendamine; KOVi kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed; meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine	**42 500 000**	**85%**	**2 500 000**	**5 000 000**	**50 000 000**
Kombineeritud sadeveesüsteemid, sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamine	25 080 000,0	85%	0	4 425 882	29 505 882
Mitteheas seisundis veekogumite tervendamine	4 000 000,0	85%	705 882	0	4 705 882
KOVi kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed	8 200 000,0	85%	872 942	574 118	9 647 060
Meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine	5 220 000,0	85%	921 176	0	6 141 176

Käskkirja punktiga 3 volitatakse Keskkonnaagentuuri täitma toetatavate tegevuste elluviija ülesandeid.
Keskkonnaagentuur volitatakse valdkondliku ministri käskkirjaga tegevuste elluviijaks vastavalt perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõikele 4.

Käskkirja punktiga 4 reguleeritakse käskkirja jõustumise tähtaeg.
Käskkiri jõustub perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava kinnitamisega Euroopa Komisjoni poolt ja meetme nimekirja kinnitamisega Vabariigi Valitsuse korraldusega.

3. Käskkirja vastavus ELi õigusele

Eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.
Käskkirja eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste (EL) määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+,

Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

Euroopa Liidu määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu eelnõus nimetatud ülesannete täitjal tuleb juhinduda neist otse, arvestades eelnõus ja selle alusel antavatest Vabariigi Valitsuse määrustes sätestatut. Eelnõus on ühissätete määruse sättele viidatud, kui ülesande sisu on ühissätete määrusega reguleeritud, mis teeb hõlpsamaks asjakohase regulatsiooni leidmise.

4. Käskkirja mõju

Käskkirjaga reguleeritava meetme tulemused aitavad kaasa kliimamuutustest põhjustatud hädaolukordade ennetamisele. Uuendatud hüdrometeoroloogiajaamade edasine ülalpidamine, hooldus ja uuendamine kaetakse riigieelarve vahenditest, millega tagatakse ka elutähtsa teenuse toimepidevus.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Käskkirja eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Riigikantseleiga ning Riigi Tugiteenuste Keskusega.

Kooskõlastustabel

I.	**Sotsiaalministeeriumi seisukoht:**	**KeMi tegevus:**
Kooskõlastab vaikimisi märkusteta, kuid esitab ühe kommentaari:		
1.	Punkt 9.3 – eeldatavasti on tegemist abikõlbliku kuluga, seega peaks see olema toodud p 9.2 alapunktina või sõnastada lause algus nii: *Projekti kaudsed kulud, mis on nimetatud ühendmääruses § 21 lõikes 4, on abikõlblikud 15% ulatuses projekti otseste personalikulude maksumusest.*	Arvestatud.
II.	**Riigi Tugiteenuste Keskuse seisukoht:**	**KeMi tegevus:**
Riigi Tugiteenuste Keskus kooskõlastab vaikimisi, esitades paar ettepanekut:		
1.	Palun täiendada eelnõu punkti 9.4.2: üldkulud ei ole abikõlblikud, v.a lihtsustatud kulude alusel. Kaudsed kulud ongi oma olemuselt üldkulud, kuid punkti 9.3 alusel on kaudsed kulud ühtse määra alusel abikõlblikud.	Arvestatud.
2.	Palun täiendada eelnõu punkti 4.2 nii, et tulemusnäitaja oleks arusaadav: kes on kasu saav elanikkond, kuidas seda mõõdetakse, kuidas loetakse? Kas märgitud on	Arvestatud. Lisatud seletuskirja järgnev info: mõõdetakse piirkonnas asuvate elanike arvu. Näiteks kui soetatakse ilmaradar, millest saavad kasu Saaremaa ja Hiiumaa elanikkond, siis ongi kasu saav elanikkond selle terve

	inimeste arv? Palun selgemalt lahti kirjutada. SFOS-i andmetele viidates peab olema ka selge arusaam, mida loetakse.	piirkonna inimeste arv. Radari tulemusena on võimalik piirkonnas anda kiireid hoiatusi ja prognoose. Eriti ohtlike ilmastikunähtuste (vihm, rahe, kiiresti tekkivad äikesetormid) jaoks on just vajalik radarivõrgu uuendamine. Radarite andmeid saab ILM+ äpist reaalajas ka jälgida, et kodanikud saaksid teha ennetavaid tegevusi tervise-ja varakahjude ärahoidmiseks. Kokkuvõttes: mõõdame tegevuste kaupa kasu saavate inimeste arvu.
III.	**Rahandusministeeriumi seisukoht:**	
Rahandusministeerium kooskõlastab märkustega arvestamisel:		
1.	Palume selguse huvides täpsustada eelnõu ja seletuskirja sõnastust, et käskkirja ja seletuskirja seos meetmete nimekirjaga oleks üheselt mõistetav. Hetkel kasutatakse erinevaid sõnastusi ja meetme viitenumbreid kasutusel ei ole. Soovitame nimetada käskkirjas punktis 1.1 rakenduskavaga kooskõlas olev sekkumine sarnaselt seletuskirja ja meetmete nimekirjaga: „…rakenduskavaga kooskõlas olevaks sekkumiseks „Meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine“. Palume lauseehitus üle vaadata ka keeleliselt. Käskkirjas punktis 1.2 olev seos TEREga palume sõnastada järgmiselt: Toetust eraldatakse TERE programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“, meetme „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“, tegevuse „kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine“ tulemuste saavutamiseks.	Arvestatud. Käskkirja punkt 1 on ajakohastatud.
2.	Eelnõus on nimetatud küll õige siht, kuid nimetatud vaid ligipääsetavuse näitaja. Meetmete nimekirja kohaselt panustab meede lisaks veel regionaalarengu ja keskkond/kliima valdkonda. Palume iga puutumust omava horisontaalse teema juures esitada ka vastav Eesti 2035 näitaja. Samuti täiendada seejärel seletuskirja.	Arvestatud osaliselt. Mõõdikud lisatud ja seletuskirja täiendatud. Laiendatud meetmete nimekirjas on välja toodud esmane ja potentsiaalne puutumus Eesti 2035 näitajatega. TATi koostamise käigus tehakse analüüs ja valitakse (ÜM kohaselt vähemalt üks) näitaja, mille saavutamisse TAT tegevus panustab. Regionaalarengu osas on meil olemas tagasiside, et konkreetselt selle TATi puhul on puutumus kaudne ning puutumuse

		„linnuke“ võib ära võtta. Keskkonnanäitajate osas on mõõdikud lisatud.
3.	Seletuskirjas ei ole täpsemalt lahti selgitatud käskkirja eelarve võrreldes meetmete nimekirjaga. Käskkirja punkti 8.2. kohaselt on toetuse maksimaalne osakaal 85% abikõlblikest kuludest ning projekti riikliku kaasfinantseerimise minimaalne osakaal 15% abikõlblikest kuludest, meetmete nimekirjas meetmes 21.2.3.1 on toetuse maksimaalne osakaal on 85% abikõlblikest kuludest, riiklik kaasfinantseerimine kuni 5% ja toetuse saaja omafinantseering vähemalt 10%. Kuna meetme sees on võimalik kaasfinantseeringu määrade diferentseerimine, siis palume selgitada seletuskirja punktis algusega „Käskkirja lisa 1 punktiga 8…“, miks kasutatakse käskkirjas teistsugust toetuse määra jaotust kui rakenduskava meetmete nimekirjas kokku lepitud ning kuidas kokkulepitud 10% omafinantseerimise määr kogu meetme peale teiste toetuse andmise tingimustega tagatakse.	Mitte arvestatud. Meetme nimekirjas on toodud kogu meetme 21.2.3.1 summa, mis jaguneb omakorda erinevatele tegvustele. Selles projektis on jaotus vastavalt käskkirjas toodule ja seletuskirjas on see ka eraldi tabelis toodud.
4.	Palume parandada seletuskirjas sõnastust: ,, Hüdrometeoroloogilise seire puudumisel jääks Eesti rahvusvahelisest andmevahetusest välja ja riigi kohal andmed puuduksid, ent Eesti asub vaatamata väiksusele klimaatiliselt eripärases kohas, kus kohtuvad idapoolt mandriline ning läänest mereline kliima’’.	Arvestatud. Hüdrometeoroloogilise seire puudumisel jääks Eesti rahvusvahelisest andmevahetusest välja ja riigi kohta andmed puuduksid. Eesti asub vaatamata väiksusele klimaatiliselt eripärases kohas, kus kohtuvad idapoolt mandriline ning läänest mereline kliima, seega on meie andmed rahvusvaheliselt olulised.
5.	Näitajad: • Rakenduskava väljundnäitajale „Investeeringud uutesse või uuendatud looduskatastroofiohu seire, katastroofideks valmisoleku, nende eest hoiatamise ja neile reageerimise süsteemidesse (euro)“ on seatud vahe-sihttase ka aastaks 2024.	Arvestatud. Käskkirja punkt 4.2 on ajakohastatud.

	Palun lisada see ka eelnõu p 4.2 tabelisse eraldi veeruna. • Eelnõu p 4.2. tabeli veergu „Selgitav teave“ palume lisada lühidalt selgitus ka näitaja sisu kohta. Samuti palume lisada seletuskirja viide perioodi 2021-2027 näitajate metoodikale, mis on oluline alusdokument rakendusüksusele näitajate andmete kogumisel ja kontrollimisel. • Eelnõu p 4.2. tabeli päisesse on jäänud kaldkirjas sisse tabeli täitmiseks vajalik abistav info. Selle teksti võib eelnõust kustutada.	
6.	Riigihanked: Palume eelnõu seletuskirjas läbivalt asendada sõna „hange“ sõnaga „riigihange“ sobivas vormis ja käändes. Palume käskkirja eelnõu punktis 12 ühtlustada mõistekasutus sõnade „hankeleping“ ja „riigihankeleping“ osas. Selgitavalt märgime, et riigihankedirektiivid kasutavad mõistet riigihankeleping, samas kui riigihangete seadus kasutab läbivalt mõistet „hankeleping“. Eeltoodust tulenevalt pole kumbki mõiste otseselt vale, kuid riigisisese õigusega on enam kooskõlas ja praktikutele eeldatavalt rohkem tuttav mõiste „hankeleping“.	Arvestatud. Käskkirja punkt 12 on ajakohastatud.